

ДИПЛОМАТИЧНА, ВІЙСЬКОВА ТА ПРОПАГАНДИСТСЬКА ПІДГОТОВКА НЕОГОЛОШЕНОЇ РАДЯНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙНИ 1939 РОКУ У ДОСЛІДЖЕННЯХ СУЧАСНИХ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ

У статті узагальнено основні дослідницькі підходи вітчизняної соціогуманітаристики до визначення характеру зовнішньої політики сталінського Радянського Союзу у спільній з гітлерівською Німеччиною підготовці агресії проти Польщі 17 вересня 1939 р. Включено в традиційне поле політико-правового дослідження вітчизняною історіографією подій «золотого вересня» 1939 р. – дипломатичного, військового та пропагандистського забезпечення вступу частин Українського фронту Червоної Армії на територію західноукраїнських земель, що входили до складу Польської Республіки. Основну увагу зосереджено на підготовці, змісті та способах поширення радянської пропаганди, маніпуляцій та дезінформації у процесі ідеологічного супроводу підготовки вступу радянських військ на територію Польщі восени 1939 р.

В основу методології дослідження покладено використання загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, які ґрунтуються на принципах науковості, об'єктивності, системності, комплексного міждисциплінарного аналізу підготовки зайняття Червоною Армією впродовж другої половини вересня 1939 р. південно-східних воєводствах Польської держави із домінуючим українським населенням.

Наукова новизна полягає у комплексному розгляді на основі публікацій вітчизняних істориків першої чверті ХХІ ст. ідеологічно-пропагандистської складової агресивної зовнішньої політики СРСР відносно Польщі загалом та населення Західної України особливо в процесі розгортання Українського фронту до «визвольного походу».

Ключові слова: радянсько-польська війна 1939 року, зовнішня політика, дипломатія, ідеологія, пропаганда.

Постановка проблеми. Сучасна російсько-українська війна поставила перед вітчизняною наукою низку актуальних завдань, пов'язаних із критичним переосмисленням попереднього історичного досвіду. У цьому контексті особливої ваги набуває тематика Другої світової війни, яка російською пропагандистською машиною подається маніпулятивно – задля виправдання співучасті керівництва Радянського Союзу у розв'язанні Другої світової війни та закономірності т.зв. «визвольного походу» Червоної Армії проти Польщі у вересні 1939 р.

Щеглов Андрій Юрійович, кандидат історичних наук, докторант Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Щеглов А. Ю., 2024.

У сучасній українській історіографії дослідженню підготовки, розгортання та діяльності в період радянсько-польської війни 1939 р. Українського фронту загалом та ідеологічно-пропагандистського супроводу воєнної кампанії зокрема присвячено небагато праць, дається взнаки відсутність узагальнюючих робіт із зазначених питань. До певних здобутків можемо віднести розвідки із розкриття причин, перебігу, характеру та наслідків включення частини південно-східних воєводств Другої Речі Посполитої з переважаючим українським етнічним населенням до складу Радянської України (майбутні Волинська, Дрогобицька, Львівська, Рівненська, Станіславська та Тернопільська області).

Мета дослідження – проаналізувати взаємозв'язок дипломатичного, військового та пропагандистського забезпечення загарбницької зовнішньої політики Радянського Союзу наприкінці літа – початку осені 1939 року.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розпочати варто із оцінки сучасники українськими дослідниками різних напрямів соціогуманітаристики геостратегічних пріоритетів зовнішньої політики СРСР в підготовці до агресії проти Польської Республіки.

Дотримуючись засад міждисциплінарності у дослідженні такої складної наукової проблеми хочемо навести міркування Олександра Гадєєва, що розрив переговорного процесу з англо-французькими делегаціями та підписання між Німеччиною та СРСР Угоди про ненапад 23 серпня 1939 року та Договору про дружбу та кордон 28 вересня цього ж року (разом із секретними протоколами, що додавалися до цих документів) цілковито підтверджували геополітичні та революційно-месіанські претензії радянського керівництва (*Гадєєв, 2004: 13*).

Конкретизуючи, львівські історики Микола Литвин і Кім Науменко підкреслюють значення Пакту Молотова–Ріббентропа не як засобу врегулювання взаємовідносин між країнами, а прямою змовою очільників держав – генерального секретаря КППРС Й. Сталіна й райхсканцлера Німеччини А. Гітлера, яка була спрямована на перерозподіл Східної Європи та, відповідно, на розв'язання нової світової війни. Їх спільна агресія проти Другої Речі Посполитої була лише першим кроком на згаданому шляху, який Москва маскувала під чин «визволення українців та білорусів» (*Литвин & Науменко, 2010: 4*).

До концептуальних тез також відносимо позицію відомого вітчизняного дослідника Владислава Гриневича, який вважає що

проголошена німецько-польська і неоголошена радянсько-польська війни стали складовими єдиного процесу «четвертого розподілу Польщі» та початку Другої світової війни (Гриневич, 2003:342).

Львівський історик та політолог Василь Гулай, у свою чергу, конкретизує, основними причинами радикальних змін політичного устрою західних земель України були не лише зовнішні фактори, як-от поділ сфер впливу між Радянським Союзом і Німеччиною, але й стратегічно орієнтовані плани щодо здійснення Радянським Союзом пролетарської революції та встановлення Німеччиною світового домінування арійської раси, тобто кожна зі сторін мала власні цілі (Гулай, 2011:167).

Відомо, що вереснева воєнна кампанія 1939 року відбулася вкрай несприятливо для Польщі – відбулася її швидка військова поразка та територіальний поділ між Німеччиною та СРСР. У цьому ключі історик Ігор Ільюшин визначає таємний додатковий протокол до Угоди про ненапад, що передбачав поділ «сфер інтересів» у Європі, як фактичну свободу дій – політичних і військових, що були спрямовані на загарбання сусідніх держав (Ільюшин, 2019: 94).

Історик Микола Кучерепа справедливо вказує на пошук «порядних» підстав задля виправдання агресивних дій – ще 9 вересня 1939 року посол Німеччини в СРСР Шуленбург повідомляв Берлін, цитуючи слова Голови Ради народних комісарів (РНК) СРСР та одночасно Наркома закордонних справ В. Молотова *«радянський уряд має намір виступити із заявою: оскільки Польща розвалюється на шматки, СРСР повинен прийти на допомогу українцям і білорусам, яким загрожує Німеччина. Цей привід зробить інтервенцію Радянського Союзу пристойною в очах мас і дасть СРСР змогу не виглядати агресором»* (Кучерепа, 2007: 66).

На переконання історика Віктора Дехтярюка, Сталін, зайнявши вичікувальну позицію, прагнув перекласти всю відповідальність за агресію на Німеччину. Він чекав на звістки про падіння Варшави або втечу польського уряду за кордон, що дало б йому змогу частково «зберегти обличчя». Однак нав'язливий страх Сталіна перед імовірністю створення Західноукраїнської держави внаслідок завданої Німеччиною Польщі швидкої поразки, а також швидке просування німецьких військ до західноукраїнських теренів змусили Радянський Союз розпочати військові дії (Дехтярюк, 2015: 210-211).

У середині вересня 1939 р., коли війська вермахту перетнули кордон «сфер інтересів Німеччини і СРСР», керівництво Радянського Союзу акцентувало на тому що «*Польська Республіка та її уряд фактично перестали існувати та відповідно ...припинили діяти укладені угоди між СРСР і Польщею*». Радянський союз визначив її як «...зручне поле для будь-яких випадковостей та несподіванок, які можуть створити загрозу для СРСР» (Кривизюк, 2022: 64).

Ймовірно, під значним впливом настійних і погрозливих вимог Ріббентропа від 15 вересня, у Кремлі вирішили розпочати військову операцію, не чекаючи на офіційні новини про падіння Варшави або втечу польського уряду з власної країни – привели власні війська у західних військових округах у повну бойову готовність (Бондар, 2012: 192).

Окрему увагу варто зосередити на утворенні Українського фронту Червоної Армії та розгортання пропагандистської кампанії підготовки т.зв. «визвольного походу».

Військове керівництво Радянського Союзу ретельно до нього готувалося. В травні 1939 р. стартувало розроблення нової системи мобілізаційного розгортання РСЧА. Головна ідея – військові частини, які потребують лише мінімального мобілізаційного наповнення та які можна швидко використати в майбутній воєнних діях. Наприкінці літа командування прикордонних військових округів уже здійснювало рекогносцировку прикордонної смуги. Це підтверджується Директивою Генерального штабу від 4 серпня, містила відповідні вимоги. Допоки тривала політична гра з метою затягування збройної агресії проти Польщі, з початком нападу Німеччини на Польську Республіку радянсько-польський кордон посилено охоронявся – був введений відповідний режим (Пхиденко, 2012: 153).

У війську тривала прихована мобілізація. Планова демобілізація солдат та молодших командирів не була здійснена – таємним рішенням ЦК ВКП(б) їх термін служби було продовжено на місяць. Тобто у Червоній Армії на службі залишилось більш ніж 310 тис. військовиків (Гриневич, 2003: 342). На основі російський архівних документів сучасний військовий історик Леонід Кривизюк викриває, що 6 вересня 1939 р. розпочалася «прихована мобілізація» військовозобов'язаних під прикриттям великих навчальних зборів. У бойову готовність були приведені військові частини і заклади семи військових округів. Із запасу до лав РСЧА було призвано 2 610 136 осіб, передано 634 тис. коней, 117 300 автомобілів і 18 900 тракторів (Кривизюк, 2022: 65).

Завдяки цим заходам у рамках «навчальних зборів» протягом десяти днів було сформовано величезну кількість частин і з'єднань: 98 стрілецьких, 14 кавалерійських дивізій, 27 танкових бригад і 24 артполки Резерву Головного командування. В подальшому, 11 вересня 1939 р. були сформовані управління Білоруського та Українського фронтів на базі Білоруського особливого військового округу (БОВО) та Київського особливого військового округу (КОВО). До складу фронтів увійшла значна частина згаданих вище військових частин: 41 стрілецька, 13 кавалерійських дивізій, 17 танкових бригад і 9 артполків (Гриневич, 2003: 342).

Військовий історик Андрій Руккас звертає увагу на факт застосування в агресії проти Польської Республіки меншої від запланованої частини сил. Ситуація вимагала рішучих кроків, незважаючи на мобілізацію, що тривала, та продовження зосередження військових частин у прикордонних районах. Військова рада КОВО (командуючий С. Тимошенко, начальник штабу М. Ватутін, члени – В. Борисов та М. Хрущов) створила у кожній армійській групі оперативне ударне угруповання з готових до виконання бойових завдань військових з'єднань. Ці угруповання одержали назви Північної, Східної та Південної або ж Кам'янець-Подільської, Шепетівської та Волочиської армійських груп. У їх складі перебувало 9 стрілецьких та 7 кавалерійських дивізій, 1 моторизована та 8 танкових бригад (Руккас, 2010: 168).

«Завдати потужного і блискавичного удару по польських військах, надійно прикриваючи свій лівий фланг і відрізаючи польські війська від румунського кордону, рішуче і швидко наступати...» (переклад фрагменту Директиви – А. Щеглов) – навчальні збори для КОВО завершилися 14 вересня 1939 р. У цей день воєнна рада округу отримала Директиву наркома оборони СРСР Ворошилова № 16634. До кінця дня 16 вересня війська повинні були завершити зосередження та перебувати в готовності до наступу. О п'ятій ранку наступного дня, разом з військами БОВО (загалом сім армій, одна кінно-механізована група, 617 588 чоловік, 4954 гармат і мінометів, 4733 танків, 3298 літаків), розпочалося вторгнення на територію Польської Республіки. Утворились Український та Білоруський фронти. На початку жовтня 1939 р. чисельність цих фронтів на теренах Польщі досягла 2421300 осіб – 60 стрілецьких, 13 кавалерійських дивізій, 18 танкових бригад з озброєнням у 5467 середніх і важких гармат, 6096 танків і 3 727 літаків (Гриневич, 2003: 342-343).

На день вторгнення Військо Польське на східних теренах не диспонувало достатніми для відбиття наступу силами. Опір чинили частини Корпусу охорони прикордоння та кілька укріплених районів. Більшість солдатів склали резервісти з низькою підготовкою, озброєння у частинах не вистачало (Гриневич, 2003: 343).

Перебіг вторгнення доволі детально висвітлений у працях згаданих вище військових істориків: В. Гриневича, І. Ільюшина, Л. Кривизюка, М. Литвина, І. Пхиденка, А. Руккаса та ін. Зазначимо лишень, що РСЧА в період свого «визвольного походу» просунулась від 250 до 350 км углиб тодішньої Польщі, зайнявши близько половини її території, на якій проживало майже 13 млн населення. Військо Польське ж не змогло чинити їй якогось серйозного спротиву.

Говорячи про пропагандистську складову агресії, вважаємо за доцільне погодитись із Ігорем Ільюшиним, який, проаналізувавши військові накази Червоної Армії, доходить висновку про відображення у них ідеї «поширення соціалізму». Ідеологічними орієнтирами командувачам фронтів, виходячи з наказів про мету вступу РСЧА до Польщі, були класово-вигнанська боротьба, громадянська війна, національна та класова ненависть, зведення національних рахунків (Ільюшин: 2019, 94).

Подібної думки дотримуються Володимир Трофимович та Лілія Трофимович. Вони акцентують на тому, що задля «звільнення українців та білорусів», як подавала це радянська пропаганда, достатньо було б витіснити польські війська з території Польської Республіки – за угорський та румунський кордон. Однак за завдання ставилось розгромити польські збройні сили та ліквідувати Польську Республіку, яка для СРСР була потенційним ворогом (Трофимович & Трофимович: 2019, 75).

Напередодні радянського вступу на територію Західної України і Західної Білорусі у військах відбувалася активна політична пропаганда. Цікаво, що політпрацівники Червоної Армії вже мали певний досвід такої роботи. Відомий вітчизняний історик Ф. Левітас нагадує вказівки Й. Сталіна під час радянсько-польської війни 1920 р., зокрема, «... пригнічені Польщею галиційські українці підтримають нас, ми підемо на Львів, щоб визволити його і віддати галиційським українцям, вигнати звідти поляків і допомогти пригніченим українцям-галиційцям створити свою незалежну державу, нехай навіть не радянську, але дружню до РСФРР...» (Левітас: 2011; 40-41).

Задля ведення пропаганди у своїх військах та серед населення теренів, які планувалось захопити, у РСЧА збільшувалась кількість політпрацівників. Дослідниця проблематики Світлана Павловська акцентує на Постанові Політбюро ЦК ВКП(б) від 23 серпня 1939 р. «Про відбір 4000 комуністів для політроботи в РСЧА». До війська призивались у тому числі особи, що перебували у запасі, а сам процес відбору проходив особливо ретельно (*Павловська, 2019: 130*).

Радянська пропагандистська машина, подібно до нацистської, поклала провину за початок війни на Польщу, яка була створена імперіалістичною Антантою та втягнула трудящих Західної України у криваву бійню задля досягнення власних інтересів (*Докаш, 2016: 151*). Однак, ця тематика висвітлювалась стримано, лише подекуди займали передовиці часописів.

Головна газета Радянського Союзу «Правда» від 2 вересня під рубрикою «Європа в передвоєнній лихоманці» на другій сторінці повідомляла, що на польсько-німецькому кордоні відбуваються збройні зіткнення, в Англії і Бельгії оголошена загальна мобілізація, а в Данії – часткова. Тут же вміщена інформація про те, що «Москва спокійна. Для СРСР усунуто загрозу війни – 9 днів тому підписано пакт про ненапад» (*Мельниченко, 2010*).

Сам вступ військ Українського фронту РСЧА до населених пунктів теж мав носити певний пропагандистський характер. У постанові військової ради фронту, яка була видана напередодні наступальних дій йшлося про заходи з позитивного впливу на місцеве населення. А саме: до міст війська повинні були вступати під міжнародний пролетарський гімн «Інтернаціонал», українські пісні та марші; на мітингах оратори мали послуговуватись українською мовою, усіяко показувати радянські війська як друзів та визволителів; розповсюджувати українську пресу та агітаційні матеріали; здійснювати контроль за особовим складом та командирами з метою недопущення аморальних дій (*Литвин & Науменко, 2010: 57*).

Історикиня Зоя Баран, здійснюючи аналіз агітаційних матеріалів напередодні та під час вступу Червоної Армії до Львова, що розповсюджувались за допомогою літаків, підкреслює їх проукраїнську спрямованість. Вони містили інформацію щодо звільнення українського народу з польської неволі, майбутнє передавання землі селянам, а фабрик робітникам, обіцянки розвитку української науки і культури. Агітки запевняли, що

радянську владу не цікавить минуле людей, вона лише просить про лояльність. Деякі листівки поширювали промови послів УНДО в польському Сеймі, зокрема Дмитра Великановича, зі статистикою полонізації української шкільної освіти (*Баран, 2018-2019: 452*).

Після 17 вересня в газетах значно зросли обсяги матеріалів про ситуацію в Польській Республіці. Тема «визволення Польщі» перемістилася на перші шпальти усіх провідних газет і набула агітаційно-пропагандистського спрямування (*Мельниченко, 2010*).

Світлана Павловська наголошує на аналізі становища українців у Польській Республіці та заздалегідь виокремлених совєцькими ідеологами тем, які поширювались під час широко-масштабної пропагандистської кампанії на Заході України. У мільйонах листівок йшлося про дискредитацію польської влади (втечі уряду (п'ять варіацій)), крадіжці ним золотого запасу держави (дві варіації), розкішному життю польської влади), містилися антипоміщицькі заклики, заклики до захоплення землі та майна, консолідації з метою перебрання влади в свої руки (*Павловська, 2019: 131*).

Інформаційно-пропагандистська кампанія Радянського Союзу, спрямована на війська противника (Військо Польське), була доволі потужною та виявилася цілком успішною. Володимир та Лілія Трофимович, віднайшовши спогади поляків-учасників подій, доходять висновку, що польські військовики були розгублені. Вони, вірячи у брехню про допомогу у війні з гітлерівцями, не могли зрозуміти, у якому статусі РСЧА входить на територію їхньої держави (*Трофимович & Трофимович: 2019; 78*).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Експансіоністський зовнішньополітичний курс Й. Сталініним та керівництва СРСР напередодні та на початку Другої світової війни набув комплексного характеру. Він включав як безпосередню військову міць новоутвореного Українського фронту Червоної Армії, так і масштабне застосування всього інструментарію пропаганди, маніпуляцій та дезінформації. Останній Радянський Союз попередньо опрацював, зваживши на умови та становище українського цивільного населення (яке переважало у південно-східних воєводствах Польської Республіки) та вміло застосовував через наперед створені пропагандистські структури. Помітних успіхів СРСР досяг у пропаганді не лише на населення, а й на війська противника, створивши у середовищі Війська Польського в момент нападу атмосферу нерозуміння та вагання.

Представлені узагальнені результати нових досліджень українських істориків, політологів та правників дозволяють в комплексі розглянути дипломатичну, військову та пропагандистську складову підготовки неоголошеної радянсько-польської війни 1939 р., якісно доповнивши попередні напрацювання вітчизняної та зарубіжної історіографії.

Нагальною перспективою подальших досліджень є введення у науковий обіг нових різнопланових історичних джерел та, в тому числі на їх основі, здійснення переосмислення подій початку Другої світової війни на українських етнічних землях.

Використані посилання

Баран З. (2018–2019). Дев'ять днів «золотого вересня» 1939 року у спогадах українських емігрантів зі Львова. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. Вип. 19-20. С. 449–463.

Бондар Л. (2012). Формування радянських державно-політичних структур у Західній Україні (1939–1941 рр.). *Волинь і волиняни у Другій світовій війні. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої подіям Другої світової війни на території Волинської області*. Луцьк. С. 192–197.

Гадєєв О. (2004) *Україна у Другій світовій війні (філософсько-історичний аналіз)*; автореф. дис. канд. філ. наук. Сімферополь. 38 с.

Гриневич В. (2003). Червона армія у війнах і військових конфліктах 1939-1940 рр.: військово-політичні, ідеологічні та соціально-психологічні аспекти. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*. Вип. 10. С. 340–372.

Гулай В. (2011). *Міжетнічна комунікація в Західній Україні в роки Другої світової війни*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 460 с.

Дехтярюк В. (2015). Похід Червоної Армії в Західну Україну у вересні 1939 року. *Інтермарум: історія, політика, культура*. Вип. 2. С. 209–222.

Докаш О. (2016). *Політико-культурна трансформація західних областей України під впливом радянської ідеології*. Чернівці: Місто. 384 с.

Льошин І. (2019). Інкorporація Західної Волині й Східної Галичини до СРСР та її вплив на місцеві українсько-польські відносини в 1939-1941 рр. *Вересень 1939 у долі держав та народів. Війна, репресії, пам'ять*: наук. зб./упор. і наук. ред. М. М. Кучерепа. Луцьк: Вежа-Друк. С. 94–112.

Кривизюк Л. (2022) Особливості застосування автобронетанкових військ Червоною Армією на початку Другої світової війни. *Військово-науковий вісник*. Вип. 37. С. 60–79.

Кучерепа М. (2007). Волинь у геополітичних планах СРСР і Німеччини 1939 р. *Друга світова війна і доля народів України: матеріали 2-ї Всеукраїнської наукової конференції*, Київ: Зовнішторгвидав. С. 19–34.

Левітас Ф. Л. (2011). *Друга світова війна: український вимір*. Київ: Новий час. 272 с.

Литвин М., Науменко К. (2010). *Сталін і Західна Україна. 1939–1941 рр.* Київ. 80 с.

Мельниченко В. (2010) Висвітлення подій початку Другої світової війни в радянській пресі (серпень – вересень 1939 р.). *Вісник Черкаського університету. Серія “Історичні науки”*. № 192. Ч. 2. С. 99–103.

Павловська С. (2019). Діяльність радянських військових ідеологічних структур серед населення Західної України, Буковини та Бессарабії у 1939–1940 рр. *Воєнно-історичний вісник*. № 1. С. 129–139.

Пхиденко І. (2012). Похід Червоної армії в Західну Україну у вересні 1939 року. *Волинь і волинцян у Другій світовій війні: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої подіям Другої світової війни на території Волинської області*. Луцьк, С. 152–158.

Руккас А. (2010). Бойові дії радянських військ у вересні 1939 р. *Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси*. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка. Кн. I. С. 165–195.

Трофимович В., Трофимович Л. (2019). Польське питання під час підготовки та здійснення «визвольного походу» Червоної армії на західноукраїнські землі. *Вересень 1939 у долі держав та народів. Війна, репресії, пам'ять*: науковий збірник. Луцьк: Вежа-Друк. С. 75–81.

References

Baran Z. (2018–2019) Nine days of «Golden September» 1939 in the memoirs of ukrainian emigrants from Lviv. *Proceedings of History Faculty of Lviv University*. Iss. 19-20. p. 449–463 (ukr).

Bondar L. (2012) Formation of Soviet state-political structures in Western Ukraine (1939–1941). *Volhynia and the Volhynia people during the Second World War. Materials of the 1st International scientific and practical conference dedicated to the events of the Second World War in the territory of the Volhynia region*. Lutsk. P. 192–197 (ukr).

Dekhtyaryuk V. (2015) The Red Army campaign in Western Ukraine in September 1939. *Intermarum: history, politics, culture*. Vol. 2. p. 209–222 (ukr).

Dokash O. (2016) *Political and cultural transformation of the Ukraine western regions under the influence of Soviet ideology*. Chernivtsi: City. 384 p. (ukr).

Hadyeyev O. (2004) *Ukraine in the Second World War (philosophical and historical analysis): summary of a Phd Thesis in Philosophy of sciences*. Simferopol. 38 p. (ukr).

Hrynevych V. (2003) The Red Army in the wars and military conflicts of 1939–1940: military-political, ideological, and social-psychological aspects. *Problems of the history of Ukraine: facts, judgments, searches*. Vol. 10. p. 340–372 (ukr).

Hulay V. (2011) *Interethnic communication in Western Ukraine during the Second World War*. Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic, 460 p. (ukr).

Ilyushyn I. (2019) Incorporation of Western Volyn and Eastern Galicia into the USSR and its impact on local Ukrainian-Polish relations in 1939–1941. *September 1939 in the fate of states and peoples. War, repression, memory: scientific collection*. Lutsk: Vezha-Druk. p. 94–112 (ukr).

Kryvyzyuk L. (2022) Peculiarities of the use of armored personnel carriers by the Red Army at the beginning of the Second World War. *Military Scientific Journal*. Vol. 37. P. 60–79 (ukr).

Kucherepa M. (2007) Volhynia in the geopolitical plans of the USSR and Germany in 1939. *The Second World War and the fate of the peoples of Ukraine: materials of the 2nd All-Ukrainian Scientific Conference*, Kyiv: Zovnishtorgvydav. P. 19–34 (ukr).

Levitas, F. (2011). *World War II: the Ukrainian dimension*. Kyiv: New Times. 272 p. (ukr).

Lytvyn M., Naumenko K. (2010) *Stalin and Western Ukraine. 1939–1941*. Kyiv. 80 p. (ukr).

Melnychenko V. (2010) Coverage of the Second World War beginning events in the Soviet press (August – September 1939). *Bulletin of Cherkasy University. Series «Historical Sciences»*. № 192. Part 2. P. 99–103 (ukr).

Pavlovska S. (2019) Activity of Soviet military ideological structures among the population of Western Ukraine, Bukovyna and Bessarabia in 1939–1940. *Military Historical Journal*. No. 1. P. 129–139 (ukr).

Phydenko I. (2012) The campaign of the Red Army in Western Ukraine in September 1939. *Volhynia and the Volhynia people during the Second World War. Materials of the 1st International scientific and practical conference dedicated to the events of the Second World War in the territory of the Volhynia region*. Lutsk, p. 152–158 (ukr).

Rukkas A. (2010) Combat actions of Soviet troops in September 1939. *Ukraine in the Second World War: a view from the XXI century. Historical essays*. NAS of Ukraine. Institute of History of Ukraine. Kyiv: Scientific opinion. Book I. p. 165–195 (ukr).

Trofymovich V., Trofymovich L. (2019). The Polish question during the preparation and implementation of the Red Army «liberation campaign» on the western Ukrainian lands. *September 1939 in the fate of states and peoples. War, repression, memory: scientific collection*. Lutsk: Vezha-Druk. p. 75–81 (ukr).

Shcheglov A.

DIPLOMATIK, MILITARY AND PROPAGANDA PREPARATION OF THE UNDECLOSED SOVIET-POLISH WAR OF 1939 IN THE RESEARCH OF MODERN DOMESTIC SCIENTISTS

The article summarizes the main research approaches of domestic socio-humanitarian studies to determine the nature of the foreign policy of the Stalin's Soviet Union in the joint preparation with Hitler's Germany for the aggression against Poland on September 17, 1939. Diplomatic, military and propaganda support for the entry of units of the Red Army Ukrainian Front into the territory of Western Ukrainian lands that were part of the Republic of Poland is included into traditional field of political and legal research is the domestic historiography of the events of the «Golden September» of 1939.

The main attention is focused on the preparation, content and methods of spreading Soviet propaganda, manipulation and disinformation in the process of ideological support for the preparation of the entry of Soviet troops into the territory of Poland during the fall of 1939.

The basis of the research methodology is the use of general philosophical, general scientific and special methods of cognition, which are based on the principles of scientificity, objectivity, systematicity, a complex interdisciplinary analysis of the preparation for employment by the Red Army during the second half of September 1939 in the south-eastern voivodships of the Polish state with a dominant Ukrainian population.

The scientific novelty consists in a comprehensive review based on the domestic historians publications of the 21st century dedicated to ideological and propaganda component of the USSR aggressive foreign policy to Poland in general and to the population of Western Ukrain, particularly in the process of the Ukrainian front deployment to the «liberation campaign».

Keywords: Soviet invasion of Poland 1939, foreign policy, diplomacy, ideology, propaganda.